

ДАВИДЮК Т.В.,

доктор економічних наук, професор,

МЕЛЬНИК О.І.

СТАНДАРТИ ДЛЯ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ: ПЕРЕВАГИ В ПОРІВНЯННІ З ПОВНОЮ ВЕРСІЄЮ МСФЗ

У статті наведено порівняльний аналіз стандартів для малого і середнього бізнесу (далі – МСБ) з повною версією МСФЗ; визначено переваги складання фінансової звітності із застосуванням принципів бухгалтерського обліку для підприємств МСБ; розглянуто шляхи переходу на МСФЗ для МСБ; досліджено перелік основних проблем застосування МСФЗ на різних етапах впровадження.

Ключові слова: міжнародні стандарти фінансової звітності для малого і середнього бізнесу, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, малий бізнес, фінансова звітність.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Процес глобалізації світової економіки, необхідність посилення захисту прав інвесторів та забезпечення прозорості функціонування міжнародних ринків капіталу зумовив розвиток нових підходів до удосконалення методології розкриття економічної інформації про результати діяльності суб'єктів господарювання. Застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ) й повинно стати основою для забезпечення потреби найширшого кола користувачів фінансової звітності економічною інформацією.

МСФЗ виступають на даний момент ефективним інструментом підвищення прозорості та зрозумілості інформації, яка розкриває діяльність суб'єктів господарювання, створює достовірну базу для визнання доходів і витрат, оцінки активів і зобов'язань, яка надає можливість об'єктивно розкривати і відображати наявні фінансові ризики у суб'єктів, які звітують, а також порівнювати результати їх діяльності в цілях забезпечення адекватної оцінки їх потенціалу та ухвалювати відповідні управлінські рішення. Крім того, МСФЗ впливають на можливості керівництва залучити додаткові джерела капіталу та партнерів по бізнесу, які допоможуть забезпечити економічне зростання.

Актуальність даної проблеми для України безумовна, оскільки в державі відбувається реформування системи бухгалтерського обліку, у тому числі й на малих підприємствах. Враховуючи зміст заходів, передбачених Стратегією застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні, виникає об'єктивна необхідність дослідження підходів щодо організації бухгалтерського обліку суб'єктів малого підприємництва.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Україна була однією з перших країн на

пострадянському просторі, що задекларувала курс на впровадження міжнародних підходів до побудови національної системи бухгалтерського обліку, які в основному були представлені міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (згодом фінансової звітності). І лише в 2011 р. задекларована ціль втілилася у Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1].

На початку 2012 р. у періодичних виданнях з'являється все більше публікацій, присвячених практичним аспектам першого застосування МСФЗ та процесам трансформації бухгалтерського обліку на підприємствах у нових умовах господарювання. А у лютому 2012 р. Міністерство фінансів України відкрило сайт, присвячений МСФЗ [2]. Останнім часом у вітчизняному законодавстві відбулось багато змін щодо впровадження МСФЗ в Україні. Проте у науковій літературі проблеми, з якими зіткнулись українські підприємства в контексті цих змін, поки залишаються недостатньо висвітленими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами обліку за МСФЗ в останні роки займаються багато українських та зарубіжних авторів. Питання застосування міжнародних стандартів і покладення їх в основу реформованої національної системи бухгалтерського обліку завжди було дискусійним як в наукових колах, так і серед фахівців-практиків. Найбільш ґрунтовно свої позиції щодо впровадження міжнародних стандартів висвітлювали у своїх працях Л.Ю. Буряк, З.С. Варналій, О.Д. Василик, В.Г. Васильєва [3], Л.В. Воротіна, А.С. Гальчинський, С.Ф. Голов [4-6], Т.Є. Єзерська, Т.Г. Касьяненко [7], Н.І. Колінько [8], М.Д. Корінько [9], К.С. Костюченко, М.Л. Лапішко [10] та ін.

Проте, ще залишається чимало невирішених питань, пов'язаних з:

- неузгодженістю критеріїв визначення малих підприємств у чинних нормативних документах;
- складністю застосування окремих положень бухгалтерського обліку та методик відображення господарських операцій;
- недосконалістю спрощених форм обліку;
- неадекватністю фінансової звітності різних за розміром, обсягом, видами діяльності підприємств малого бізнесу.

Такі науковці, як О.І. Благодарний, О.І. Карпова у своїх працях приділяють увагу аналізу окремих показників діяльності малих підприємств. Проблеми та перспективи діяльності малого підприємництва перебувають у полі зору таких українських вчених, як Т.В. Греджева, В.К. Збарський, І.А. Максименко, Т.В. Меркулова, А.А. Чухно та ін.

Проблемам впровадження МСФЗ в Україні також присвячені наукові праці: В.М. Пархоменка [11], який наголошує на необхідності адаптації стандартів; Г.Г. Кірейцева [12], який засуджує односторонній підхід до економіки і наполягає на збереженні національних інтересів, та інших. Такі погляди свідчать про відсутність єдиної думки на процедурні питання адаптації національних облікових процедур до вимог МСФЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням одержаних результатів. Стандарти міжнародної фінансової звітності публікуються з 1973 року міжнародною організацією – Комітетом (пізніше, Радою) з міжнародних стандартів фінансової звітності. Стандарти розроблялися для використання середнім і великим бізнесом, в тому числі,

акції якого котируються на фондових біржах. Обсяг необхідної до розкриття інформації та самі практики обліку були занадто складні для того, щоб задовольнити потреби малого та середнього бізнесу, де витрати на ведення обліку і складання звітності не повинні бути надмірно великими. Варто врахувати, що за даними OECD Compendium до малих і середніх підприємств (МСП) відноситься більше 95% всіх компаній в світі [13]. За офіційними даними, в Україні малі підприємства складають нині 95,0 % від загальної кількості усіх підприємств – суб'єктів підприємницької діяльності. Так, станом на кінець 2013 року їх число склало 373,8 тис. підприємств [14].

У світовій практиці Міжнародні стандарти фінансової звітності не отримали широкого поширення серед підприємств малого та середнього бізнесу. Основні тому причини – відсутність котирувань цінних паперів на фондових ринках, обмежені фінансові можливості та недостатній професійний рівень бухгалтерів і аудиторів таких підприємств. З метою зниження навантаження на малі і середні підприємства щодо складання звітності відповідно до міжнародних стандартів Рада з МСФЗ розробила спрощений стандарт (далі – стандарт для МСБ).

Метою Ради з МСФЗ при розробці стандарту для МСБ було, з одного боку, задоволення потреб користувачів звітності компаній малого і середнього бізнесу, а з іншого – зниження вартості складання звітності.

Дана позиція обґрунтовується тим, що велика трудомісткість і висока затратність підготовки фінансової звітності відповідно до всіх вимог міжнародних стандартів були основними стримуючими факторами розповсюдження МСФЗ серед невеликих компаній, які не планують розміщувати свої цінні папери на фондових ринках. Істотне спрощення облікових принципів, приводить до зниження вартості складання звітності, має велике значення для даної категорії підприємств. Важливим аргументом на користь створення спрощеного стандарту для МСБ послужило те, що недостатні професійні навички та компетенція бухгалтерів і аудиторів МСБ, потрібні для здійснення складних розрахунків, необхідних повною версією МСФЗ, приводили до істотного зниження достовірності фінансової звітності МСБ [15].

Обсяг інструкції зі застосування принципів бухгалтерського обліку для підприємств малого і середнього бізнесу був скорочений більш ніж на 85% в порівнянні із загальними принципами МСФЗ [16].

Стандарт для МСБ обсягом 230 сторінок був офіційно опублікований 9 червня 2009 року. З цього моменту він набув чинності і діє як самостійний документ поряд з повною версією МСФЗ. У стандарті є єдине посилання на повну версію МСФЗ, яке дає можливість використовувати МСФЗ (IAS) 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка».

Основна мета розробки спрощеного стандарту – задоволення потреб користувачів звітності МСБ та мінімізація витрат на її підготовку. Основними користувачами звітності МСБ є власники, банки, постачальники, яких в більшою мірою цікавить інформація про поточну ліквідність і платоспроможність МСБ, ніж про їх вартість на ринку.

Стандарт не містить кількісних критеріїв віднесення підприємств до малих і середніх. Малі та середні компанії визначаються Стандартом як компанії, які публічно не звітують, тобто не публікують в обов'язковому порядку свою бухгалтерську звітність, але при цьому формують фінансову

Теорія та механізм регулювання регіональної економіки

звітність для зовнішніх користувачів. До зовнішніх користувачів відносяться власники компанії, що безпосередньо не беруть участь в управлінні її господарською діяльністю, клієнти, дійсні та потенційні кредитори, а також рейтингові фірми, що оцінюють кредитний ризик та інвестиційну привабливість компанії. Отже, базисним критерієм, за яким Рада з МСФЗ пропонує визначати, чи може підприємство використовувати даний стандарт, є непублічність компанії [17].

Згідно ст. 55 Господарського кодексу України [18] суб'єктами малого підприємництва є:

– фізичні особи, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи - підприємці, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України;

– юридичні особи - суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України.

У таблиці 1 наведено критерії визначення малого підприємства в різних країнах [19].

Більше ніж 99% компаній працюють з чисельністю персоналу менше 50 чоловік. В одному Європейському Союзі їх більше 21 мільйона, а в США – 20 мільйонів [20].

Стандарт для МСБ має наступну структуру: вступ, 35 тем, глосарій, основа для висновків (окремий буклет), ілюстративна фінансова звітність і перелік необхідних розкриттів (окремий буклет). До найбільш складних тем наведені приклади і додаткові інструкції щодо їх застосування.

За результатами порівняння можна зробити наступні висновки. У стандарті для МСБ кожному звіту присвячена окрема тема. У повній версії МСФЗ вимоги до звітів про фінансовий стан, про сукупний дохід та про зміни в капіталі містяться в МСБО (IAS) 1 «Подання фінансової звітності», а до звіту про рух грошових коштів - в МСБО (IAS) 7 «Звіт про рух грошових коштів».

Питання визнання та оцінки доходів і витрат за договорами на будівництво викладаються в темі 23 "Дохід від звичайної діяльності" (в повній версії МСФЗ - в окремому МСБО (IAS) 11 «Будівельні контракти»). Введена тема по зобов'язанням та капіталу.

В темі 34 МСБ «Спеціалізовані види діяльності» розглядаються питання щодо діяльності сільського господарства, видобувних галузей, договорів концесії. У повній версії МСФЗ ці питання викладаються в МСФЗ (IAS) 41 «Сільське господарство », МСФЗ (IFRS) 6 «Розвідка та оцінка запасів корисних копалин», КТМФЗ (IFRIC) 12 «Послуги за угодами про концесію».

Таблиця 1. Критерії визначення малого підприємства в різних країнах

№ з/п	Країна	Критерії визначення малого підприємства		
		розмір активів	виручка від продажу	середня чисельність працівників, осіб
1	Бельгія	підприємства, які не перевищують жодне із значень		
		3,125 млн. євро	6,25 млн. євро	50
2	Данія	підприємства, які не перевищують протягом двох років підряд жодне із значень		
		20 млн. датських крон	40 млн. датських крон	50
3	Франція	підприємства, які не перевищують два із значень		
		0,267 млн. євро	0,534 млн. євро	10
4	Німеччина	підприємства, які не перевищують два із значень		
		3,4 млн. євро	6,9 млн. євро	50
5	Ірландія	підприємства, які не перевищують два із значень		
		1,9 млн. євро	3,8 млн. євро	50
6	Італія	підприємства, які не перевищують два із значень		
		3,65 млн. євро	7,3 млн. євро	50
7	Нідерланди	підприємства, які не перевищують два із значень		
		3,5 млн. євро	7,0 млн. євро	50
8	Норвегія	підприємства, які не перевищують два із значень		
		30 млн. норв. крон	60 млн. норв. крон	50
9	Іспанія	підприємства, які не перевищують протягом двох років підряд два із значень		
		2,4 млн. євро	4,7 млн. євро	50
10	Швейцарія	підприємства із середньою чисельністю не більше 20 осіб		
11	Англія	підприємства, які не перевищують два із значень		
		1,4 млн. фунтів стерлінгів	2,8 млн. фунтів стерлінгів	50
12	США	якщо підприємство зареєстроване у Канаді або США; не є інвестиційною компанією; дочірнє підприємство, більша частина капіталу якого належить материнській компанії		
		-	25 млн. дол. США	-
14	Австралія	підприємства, які не перевищують два із значень		
		5 млн. дол.	10 млн. дол.	50

Зі стандарту для МСС виключені ряд тем повної версії МСФЗ зважаючи на їх слабе застосування для МСБ:

- прибуток на акцію,
- операційні сегменти,
- проміжна фінансова звітність,
- непоточні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність,
- договори страхування,
- облік та звітність щодо програм пенсійного забезпечення.

Відносно фінансової звітності МСБ дозволено не представляти звіт про фінансовий стан (баланс) на початкову дату самого раннього порівняльного періоду, якщо компанія ретроспективно переглядає статті фінансової звітності; представляти звіт про сукупні доходи та нерозподілений прибуток замість двох окремих звітів (про сукупний дохід і про зміни в капіталі), якщо

Теорія та механізм регулювання регіональної економіки

причинами зміни капіталу були прибуток або збиток звітного періоду, виплата дивідендів, виправлення помилок минулого періоду або зміни в обліковій політиці [17].

Основні відмінності від повної версії МСФЗ з питань визнання активів і зобов'язань, доходів і витрат такі:

✓ *Основні засоби, нематеріальні активи* заборонено обліковувати за переоціненою вартістю. Перегляд строку корисного використання, ліквідаційної вартості та методу нарахування амортизації повинен проводитися тільки в умовах істотної зміни умов експлуатації об'єкта.

✓ *Інвестиційна власність*. *Інвестиційна власність* оцінюється по первісній або справедливій вартості не в залежності від обраної облікової політики, а в залежності від того, як ця інвестиційна власність використовується, для чого призначена і яка оцінка буде найбільш адекватна в конкретних обставинах [15].

✓ *Витрати на позики* незалежно від цілей використання позикових коштів повинні визнаватися витратами періоду. Метод списання на витрати значно перевершує метод капіталізації витрат на позики по простоті застосування.

✓ *Витрати на розробки* повинні списуватися на витрати періоду, в якому вони були понесені. Можливість капіталізації витрат, пов'язаних з розробкою комерційно життєздатного продукту, відсутня.

✓ *Державні гранти* завжди визнаються як дохід незалежно від цілей отримання [21].

✓ *Фінансові інструменти*. Значним спрощенням можна вважати скорочення числа класифікаційних груп з чотирьох до двох:

- Оцінюються за первісною або амортизованою вартістю;
- Оцінюються за справедливою вартістю з віднесенням різниць на фінансовий результат.

✓ *Облік інвестицій в асоційовані і спільно контрольовані компанії*. Стандарт дозволяє три методи обліку вкладень в асоційовані і спільно контрольовані компанії:

- За первісною вартістю придбання;
- За методом пайової участі;
- За справедливою вартістю.

Метод пропорційної консолідації для спільно контрольованих компаній був виключений [21].

✓ *Амортизація та знецінення ділової репутації та інших нематеріальних активів, які не мають кінцевого терміну використання*. Серйозним спрощенням обліку є дозвіл амортизувати ділову репутацію та інші нематеріальні активи, що не мають кінцевого терміну використання. Якщо компанія не може оцінити строк корисного використання ділової репутації або іншого нематеріального активу, то передбачається, що він дорівнює 10 рокам. Такий порівняно невеликий термін був обраний, щоб мінімізувати можливість завищення оцінки нематеріальних активів. Поряд з нарахуванням амортизації компанія повинна щорічно тестувати ділову репутацію або нематеріальний актив, який не має кінцевого терміну використання, на виявлення ознак знецінення та оцінювати відшкодування активу тільки при наявності таких ознак (а не щорічно, як вимагається в повній версії МСФЗ) [16].

Теорія та механізм регулювання регіональної економіки

✓ *Облік вкладень в дочірні компанії.* Якщо компанія має вкладення в дочірні підприємства, придбані не для продажу протягом 12 місяців, відповідно до стандарту вона зобов'язана надавати консолідовану фінансову звітність, що включає всі належні їй дочірні компанії [15].

Крім того, власнику або керівнику підприємства необхідно виробити правильну стратегію впровадження МСФЗ. Існує два основних підходи до вирішення питання про переведення фінансової звітності на міжнародні стандарти – трансформація та конверсія (рис. 1).

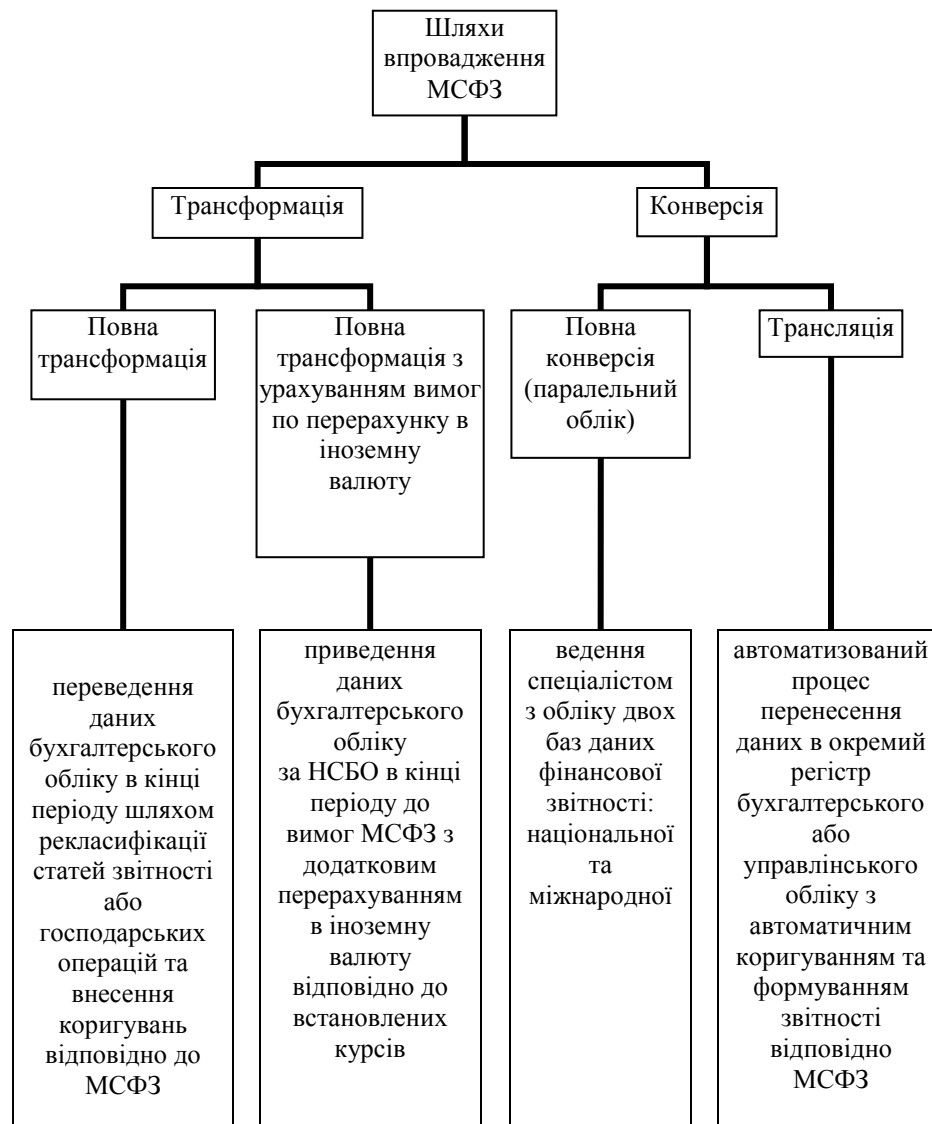

Рис 1. Шляхи впровадження МСФЗ

Оскільки важливим є саме результат, підприємство має право на свій розсуд обрати найбільш зручний для себе метод. Одні підприємства обирають перший шлях, у тому випадку, коли потрібно періодично, раз на квартал або раз у рік отримувати звітність відповідно до МСФЗ. Інші, йдуть шляхом, який дозволяє оперативного отримувати звітність відразу в двох

Теорія та механізм регулювання регіональної економіки

стандартах, і, таким чином, застосовувати звіти в управлінні підприємством, розробці планів та бюджетуванні тощо [22].

Стандарт для МСБ може використовуватися невеликими вітчизняними підприємствами з метою отримання кредитів в зарубіжних банках, а також в якості основи для побудови системи управлінського обліку за умови, що витрати на складання звітності не перевищать вигоди для бізнесу від її використання.

Як свідчить вітчизняна практика, впровадження МСФЗ відбувається поетапно. На кожному з етапів виникають проблеми. Перелік основних проблем згідно з їх класифікацією подано у таблиці 3 [23].

Таблиця 3. Проблеми застосування МСФЗ на різних етапах впровадження

№ з/п	Етап	Проблеми, що виникли
1	Створення законодавчих та організаційних передумов впровадження МСФЗ	а) недостатня мотивація керівництва підприємства
		б) надання стислих термінів для підготовчого етапу впровадження МСФЗ
		в) нестача кваліфікованих спеціалістів
2	Адаптація національної нормативно-правової бази бухгалтерського обліку	а) низька якість облікової інформації
		б) необхідність створення нормативно-правової бази з питань обліку для малого бізнесу
3	Удосконалення державного регулювання у сфері бухгалтерського обліку	а) необхідність урахування національної специфіки
		б) потреба у єдиних методологічних засадах
4	Міжнародне співробітництво та світовий досвід	а) відсутність досвіду стажування працівників у Раді з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (РМСБО)
		б) не передбачено подальше розширення сфери застосування МСФЗ для інших економічних суб'єктів

Таким чином, стандарти для малого і середнього бізнесу прості і інтуїтивно зрозумілі. В них відсутні правила обліку тих операцій, з якими малий і середній бізнес не зустрічається. Враховуючи, що малими і середніми можна назвати 95% всіх компаній в світі, стандарти для малого і середнього бізнесу отримують широке поширення в найближчому майбутньому.

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень. Отже, перспективним напрямком реформування системи бухгалтерського обліку є встановлення порядку ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності за єдиними правилами для всіх суб'єктів, а виключенням можуть бути підприємства, які за масштабами господарської діяльності або публічністю діяльності матимуть право на спрощений порядок.

Сьогодні процес запровадження стандартів МСФЗ в Україні супроводжується труднощами фінансового, організаційного, ментального, кадрового характеру тощо. Однак переваги складання фінансової звітності за міжнародними стандартами дійсні. Вони незаперечні для більшості користувачів фінансової звітності, оскільки така звітність має забезпечувати повноту та достовірність інформації про діяльність підприємства, надаючи

можливість оцінити та проаналізувати його привабливість для зарубіжних та національних інвесторів, кредиторів. За допомогою МСФЗ українські компанії зможуть ефективніше вирішувати такі завдання, як постійне забезпечення керівництва компаній достовірною інформацією для прийняття управлінських рішень, оцінка наслідків їх прийняття. Принципи, закладені в порядок формування таких стандартів, роблять звітність, складену згідно правил МСФЗ, адекватнішою і здатною відобразити реальний майновий стан компаній, дозволяють зменшити ризики для інвесторів, забезпечити прозорість і зрозумілість інформації, поглибити міжнародну кооперацію в сфері бухгалтерського обліку.

Огляд літературних джерел щодо сутності та значення малих підприємств для країн з ринковою економікою дає підстави стверджувати, що автори вбачають у даному секторі перспективну й значущу силу, розвиток якої сприятиме покращенню соціально-економічного стану в країні. Незважаючи на широке обговорення проблем малого підприємництва, існують розбіжності в поглядах науковців щодо класифікаційних ознак, а термінологія з даного питання залишається остаточно не визначеною на законодавчому рівні.

Список використаних джерел та літератури:

1. Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні від 02.12.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Міжнародні стандарти фінансової звітності / Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92408
3. Васильєва В.Г. Впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні: проблеми та перспективи / В.Г.Васильєва, К.С.Костюченко // Економічний простір. – 2012. – №60. – С.29–37.
4. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: Моногр. – К. Центр учбової літератури, 2007. – 522 с.
5. Голов С.Ф. Міжнародні стандарти фінансової звітності: зміни та поширення // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – №8-9. – С. 54.
6. Голов С.Ф. Розкриття інформації про діяльність публічних акціонерних товариств на основі міжнародних стандартів фінансової звітності // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – № 5. – С. 3–14.
7. Касьяненко Т.Г. Преобразование финансовой отчетности предприятия для целей оценки бизнеса: Учеб. пособие / Т.Г. Касьяненко. – СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2011. – 167 с.
8. Колінько Н.І. Відповідність фінансової звітності українських підприємств міжнародним стандартам / Н.І. Колінько, Т.Є. Єзерська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.4. – С. 215–220.
9. Корінько М.Д. Оцінка в бухгалтерському обліку: теорія, методологія, організація: Монографія / М.Д. Корінько, Г.Б.Тітаренко. – К.: Книги для бізнесу, 2009. – 471 с.
10. Лапішко М.Л. Нові вимоги МСФЗ до формування фінансової звітності // М.Л. Лапішко / Вісник соціально-економічних досліджень. – 2012. – Вип. 1 (44). – С.326–330.
11. Пархоменко В. Финансовая отчетность по международным стандартам // В.Пархоменко // Вестник налоговой службы Украины. - 2012. - № 11. -

- [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ru/pubs/id/944>.
12. Кірейцев Г. Роль бухгалтера і аудитора у процесах мінімізації невизначеності як основи кризових явищ // Бухгалтерія в сільському господарстві. - 2010. - № 3. - С. 33-35.
 13. Высоков В.В. Малый бизнес: made in Russia: Научно-практическое пособие. Ростов-на-Дону: Издательский центр ДГТУ, - 2009. - 120 с.
 14. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
 15. Пелькова С.В. МСФО для предприятий малого и среднего бизнеса: цели создания и основные упрощения / Пуреськина А.Е., Титова И.А. // Заочные электронные конференции [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.econf.rae.ru/article/5125>
 16. Международный стандарт для малого и среднего бизнеса //Бухгалтерский Методологический Центр: сайт. - Режим доступа: <http://www.bmcenter.ru/Dok/BMC3-re072009.html>
 17. Рыбак Т.Н. Новый стандарт для малых и средних предприятий // Финансы, учёт, аудит [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.minfin.gov.by/upload/jurnal/2010/2010_6_20-23.pdf
 18. Господарський кодекс України від 06.11.2014 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
 19. Тимошенко Ю.М. Облік на малих підприємствах в умовах глобалізації Світової економіки// Ю.М. Тимошенко // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Фінансовий ринок України: стабілізація та євроінтеграція. (Збірник наукових Праць). - 2010. - №1 (81). - С. 532-541
 20. Пол Пактер / Интервью профессора Ирины Кузьминой // «МСФО для МСФО»: из Лондона, с любовью [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://gaap.ru/articles/msfo_dlya_msfo_iz_londona_s_lyubovyu
 21. БикинаЮ. МСФО для малых и средних предприятий // Клерк: сайт. - Режим доступа: <http://www.klerk.ru/buh/articles/164153/>
 22. Діділовський О.М. Проблеми та перспективи застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні // Діділовський О.М. // Міжнародний збірник наукових праць. 2011. - № 1(19). - С. 142-146.
 23. Касич А.О. Проблеми впровадження МСФЗ в Україні та шляхи їх вирішення/ Касич А.О., Яковенко Я.Ю. // Облік і фінанси. - 2013. - № 1 (59). - С. 22-27.